

ASPECTE CONTEMPORANE PRIVIND PREVENIREA ȘI CORECTAREA ABANDONULUI ȘCOLAR ÎN RÂNDUL ELEVILOR DIN ÎNVĂȚĂMÂNTUL PREUNIVERSITAR BIHOREAN

CONTEMPORARY ISSUES REGARDING PREVENTING AND CORRECTING SCHOLAR DROPOUT OF PUPILS FROM PREACADEMIC LEARNING SYSTEM OF BIHOR COUNTY ROMANIA

Valentin Cosmin BLÂNDUL
Universitatea din Oradea
e-mail bvali73@yahoo.com

Abstract. One of the most serious problems faced by school in the Romanian society is school dropout. School dropout can be described as the phenomenon of quitting school, that is, early leaving of the formal learning system, regardless the level that has been achieved, before obtaining a qualification confirmed by a certificate, which means the school stage that has been started is not finished. Those pupils who drop out of school are not re-enrolled by their former educational institution and are not enrolled in alternative schooling programmes either. The University of Oradea and the Bihor County School Inspectorate, Romania, on 1st July 2010 started a two-year long project, called “*School, My Chance*”, co-financed by the *European Social Fund*, through POSDRU (2007-2013). The main objective of the project was preventing and correcting school dropout in villages with pupils at high risk in this respect, by facilitating their access to quality formal education. The target group of the project consisted of secondary school pupils from the schools of Avram Iancu, Bogei, Cărăsău, Leș, and Șuncuiuș – Bihor county, Romania. The main activity of the project (code A.11) was represented by *Implementing the A and B Cognitive Therapy programme addressed to pupils with a high risk of early school leaving*. In the present paper, we intend to have a large description of this project, considering it one of the most important way to prevent and correct pupils’ scholar dropout from Nord-Western Romanian area.

Key words: educational problems, prevention, preacademic learning system, scholar dropout.

Cadru general

Una dintre cele mai grave probleme cu care se confruntă școala în societatea românească contemporană o reprezintă abandonul școlar. Potrivit Cristinei Neamțu [4, p. 199], acesta poate fi privit ca un fenomen de încetare a frecvenței școlii, părăsirea timpurie a sistemului educațional, indiferent de nivelul la care s-a ajuns, înaintea obținerii unei calificări recunoscute printr-o diplomă de absolvire, respectiv înaintea finalizării studiilor prevăzute pentru ciclul școlar început. Persoanele care abandonează școala nu mai sunt reprimite în respectiva unitate educațională și nici nu mai sunt înscrise în alte programe de școlarizare alternative. Din punctul de vedere al legislației în vigoare, despre abandon școlar se poate vorbi până în clasa a X-a (adică până în jurul vârstei de 16 ani), respectiv până în momentul în care școlarizarea este obligatorie. Din punct de vedere educațional, despre abandon școlar se poate vorbi la orice vârstă și în orice etapă de instruire. În oricare asemenea situație, abandonul școlar creează premisele eșecului integrării sociale, în sensul că reduce semnificativ șansele individului de a se autorealiza în domeniul de activitate legale [3, p. 210].

Universitatea din Oradea și Inspectoratul Școlar Județean Bihor, România, au implementat începând cu 01 iulie 2010 timp de 2 ani proiectul intitulat „*Școala, Șansa mea!*”, cofinanțat din *Fondul Social European* prin *Programul Operațional Sectorial Dezvoltare Resurse Umane 2007-2013*, Axa prioritară 2 „*Corelarea învățării pe tot parcursul vieții cu piața muncii*” Domeniul major de intervenție 2.2. „*Prevenirea și corectarea părăsirii timpurii a școlii*” [2]. Obiectivul principal al acestui proiect l-a re-

prezentat prevenirea și corectarea abandonului școlar în localitățile unde locuiesc elevii cu risc major în acest sens, prin facilitarea accesului lor la o educație formală de calitate. Grupul-țintă al proiectului a fost reprezentat de elevii care studiază în ciclul școlar secundar inferior din Școlile cu clasele I-VIII din Avram Iancu, Bogei, Cărăsău, Leș, respectiv Șuncuiuș, județul Bihor, România.

Principalele activități ale proiectului au fost următoarele: întâlnirea membrilor echipei de management a proiectului în scop organizatoric; conferință de presă – informare privind obiectivele / desfășurarea proiectului; monitorizare și diseminare; desfășurarea campaniei de informare și conștientizare a elevilor privind importanța prevenirii părăsirii timpurii a școlii precum și efectele pe termen lung ale abandonului școlar în viața individului adult; elaborarea procesului de contractare și achiziție; desfășurarea campaniei de chestionare a elevilor și a părinților aparținând grupului-țintă în scopul identificării tipurilor de situații personale care generează riscul abandonului școlar; masa rotundă cu tema „Școală – Comunitate – Părinți”; realizarea cursului de formare „Școală – Comunitate” adresat profesorilor care vor asista elevii incluși în programul de terapii cognitive A și B; editarea și lansarea unui „Ghid de consiliere pentru profesori” adresat celor care lucrează cu elevii având risc de părăsire timpurie a școlii; servicii de consiliere pentru părinți prin intermediul cursului „Școala părinților” susținut de către formatori agreați ai CCD Bihor; implementarea programului de terapii cognitive A și B adresat elevilor ce prezintă risc ridicat de părăsire timpurie a școlii; desfășurarea unor activități specifice pentru promovarea și îmbunătățirea abi-

lităților sociale ale elevilor cu risc ridicat de abandon școlar; conferință științifică pe problematica părăsirii timpurii a școlii; audit financiar.

Principalele rezultate obținute au fost următoarele: 100 elevi participanți la activitățile de terapii cognitive de tip A și B; 2700 elevi conștienți privind importanța participării la educația formală; 500 părinți responsabili în ceea ce privește viitorul propriilor copii; 5 unități de învățământ în care s-a creat un climat pozitiv de muncă în echipă, respectiv sentimentul apartenenței la grup prin activități extrașcolare; 5 comunități locale conștiente de importanța păstrării copiilor în sistemul educațional pentru cât mai mult timp; 1 bază de date cuprinzând informații despre elevii cu risc de abandon școlar, familiile acestora, factori de risc, mod de viață, cultura familiei, nivelul său de educație [1].

Activități de bază

Una din activitățile de bază desfășurate în cadrul proiectului (codificată A.11) a fost reprezentată de *Implementarea programului de Terapie cognitivă A și B adresat elevilor ce prezintă risc ridicat de părăsire timpurie a școlii*. Obiectivul central al acestei activități a fost dat de creșterea ratei de participare a elevilor cu risc major de părăsire timpurie a școlii la educația formală, prin implicarea lor în programe educaționale desfășurate după încheierea orelor de curs obligatorii. Concret, în fiecare zi de luni până joi a săptămânii de școală, elevii vulnerabili din punctul de vedere al rămânerii în sistemul educației formale au participat la o serie de activități didactice de aprofundare și consolidare a cunoștințelor teoretice dobândite la clasă. În acest sens, disciplinele școlare incluse în programul de Terapii cognitive A și B au fost următoarele: S08 Avram Iancu – Limba engleză și Matematică; S08 Bogei – Limba română și Limba engleză; S08 Cărăsău și S08 Leș – Limba română și Matematică, respectiv GRI Șuncuiș – Istorie și Limba engleză. Disciplinele școlare menționate au fost selectate în funcție de nevoile educaționale ale elevilor incluși în grupul-țintă raportate la rezultatele lor școlare, precum și în funcție de disponibilitatea cadrelor didactice de a se implica în proiect.

Activitatea a demarat în luna decembrie 2010 cu selecția în fiecare școală a elevilor care urmează să participe la program. Criteriile de selecție au fost următoarele: nivelul de școlarizare la care se găsește copilul în momentul selecției; gradul de organizare al familiei de proveniență; posibilitățile materiale ale familiei; numărul de frați și poziția în serie; să nu participe în paralel la alte programe de educație complementară; dorința copilului și acceptul familiei de a participa la proiect. În urma procesului de selecție au rezultat 100 de elevi admiși în program, repartizați după cum urmează: S08 Avram Iancu – 20 elevi, S08 Bogei – 20 elevi, S08 Cărăsău – 15 elevi, S08 Leș – 15 elevi, respectiv Grup Școlar Industrial Șuncuiș – 30 elevi.

Începând cu prima zi a semestrului al II-lea al anului școlar 2010 / 2011 au demarat activitățile specifice de Terapie cognitivă A și B după un orar și la disciplinele școlare stabilite punctual de fiecare unitate de învățământ în parte. În ansamblu, activitățile au presupus efectuarea temelor de casă ale elevilor pentru ziua următoare, respectiv desfășurarea unor activități de consolidare a cunoștințelor și deprinderilor achiziționate la materiile respective. La

începutul, mijlocul și finalul primului an de implementare al programului, elevii din grupul-țintă au fost evaluați prin probe orale pentru a se determina nivelul achizițiilor de cunoștințe pentru fiecare disciplină de învățământ. Programul de terapii cognitive A și B s-a desfășurat în paralel cu servirea de către elevii din grupul-țintă a unor produse alimentare oferite de o firmă de catering selectată pe baza cererii de ofertă depusă la Universitatea din Oradea.

În luna 13 de proiect (iulie 2011), membrii echipei de management a proiectului au elaborat și aprobat un model de raport de evaluare individuală a progresului școlar înregistrat de elevii grupului-țintă la finalul primului an de implementare al proiectului. Acesta viza o apreciere cantitativă (constând în compararea mediilor școlare obținute de elevi la disciplinele de studiu la care au urmat programul de Terapii cognitive A și B la sfârșitul primului semestru al anului școlar 2010 / 2011 – momentul intrării în program – respectiv sfârșitul celui de-al doilea semestru al anului școlar menționat (momentul încheierii primului an de desfășurare al proiectului), precum și una calitativă (constând într-o scurtă caracterizare pe care fiecare profesor a făcut-o elevilor din proiect cărora le-a predat). În luna 14 de proiect (august 2011), cadrele didactice aflate sub coordonarea Experților coordonatori școlari și a Expertului C1 și C2, respectiv a celui responsabil cu implementarea programului de Terapii cognitive A și B au completat aceste formulare și le-au predat echipei de management a proiectului. În fine, în luna 15 (septembrie 2011), Experții coordonatori școlari și profesorii pentru implementarea Terapiilor cognitive A și B au selectat noi elevi care să-i înlocuiască pe cei care au absolvit ciclul școlar gimnazial, ori s-au transferat într-o altă unitate de învățământ, respectiv au pregătit debutul anului II de implementare a programului, amenajând corespunzător spațiile de studiu, de depozitare a produselor de catering, ori documentându-se în probleme de specialitate, metodice și psihopedagogice.

Programul propriu-zis de implementare a Terapiilor cognitive A și B a fost reluat în data de 3 octombrie 2011, în paralel cu distribuirea produselor de hrană și apă elevilor din grupul-țintă de către firma de catering selectată în acest scop. Activitățile s-au desfășurat în fiecare săptămână de luni până joi, conform Planificării calendaristice și Orarului activităților întocmite de profesorii responsabili cu implementarea acestor Terapii și aprobate de Experții coordonatori școlari, respectiv de Expertul pentru implementarea Terapiilor cognitive A și B. Activitățile desfășurate cu elevii au presupus efectuarea temelor de casă ale elevilor, respectiv a unor exerciții / probleme, a altor activități didactice suplimentare corespunzătoare fiecărei discipline incluse în program, respectiv nivelului de vârstă al elevilor. Rezultatele activității au fost reprezentate de Rapoartele de activitate individuală ale profesorilor. Periodic, elevii participanți la aceste activități au fost evaluați prin probe orale pentru a se vedea progresul înregistrat de aceștia. La finalul ultimului an de implementare al proiectului, s-a întocmit un nou raport de progres, conținând rezultatele școlare ale elevilor cu risc major de abandon școlar la materiile de învățământ incluse în program.

O altă activitate importantă surprinsă în cadrul proiectului a fost cea codificată A.12 și intitulată: *Desfășurarea unor activități specifice pentru promovarea și îmbunătățirea abilităților sociale ale elevilor cu risc ridicat de abandon școlar*. Perioada de implementare a acestei activități

a fost cuprinsă între lunile 9-12, 18, 23 și 24 de desfășurare a proiectului. În luna 9 a proiectului (martie, 2011), la nivelul fiecărei unități școlare a fost stabilit un plan de implementare al activității de promovare și dezvoltare ale abilităților sociale ale elevilor din grupul-țintă, în funcție de specificul local, dar și de posibilitățile fiecărei instituții. În perioada aprilie – iunie 2011 (lunile 10-12 din proiect) în cele 5 școli au fost implementate acțiuni de ecologizare a unor zone insalubre din localitate, ajutorarea unor familii aflate în dificultate, au fost organizate o serie de concursuri tematice de desen, precum și o serie de jocuri și concursuri sportive. În fiecare școală a fost sărbătorită la 1 iunie Ziua Internațională a Copilului, prilej cu care au fost organizate numeroase jocuri și concursuri la care au participat, deopotrivă, elevi incluși în grupul-țintă dar și alți colegi din școală. După terminarea activităților, profesorii responsabili cu implementarea terapiilor cognitive A și B au realizat un Raport de monitorizare și progres pentru fiecare elev în parte.

În luna 18 de proiect (decembrie 2011) a fost reluată Activitatea nr. 12, deoarece ne-am propus continuarea unor activități specifice educației non-formale (jocuri, concursuri, spectacole etc.), datorită rolului semnificativ pe care acestea îl pot avea în dezvoltarea unei personalități armonioase a elevului cu risc major de abandon școlar. De asemenea, evenimentul a fost corelat cu Sărbătorile de Iarnă, elevii grupului-țintă având posibilitatea de a înțelege mai bine spiritul și frumusețea acestora prin implicarea lor în acțiuni cu caracter caritabil. În acest sens, în data de

21 decembrie 2011 la sediul Inspectoratului Școlar Județean Bihor a fost organizată o activitate festivă, prilej cu care elevii cu rezultatele școlare cele mai bune au primit diplome și premii.

La finalul proiectului, mediile școlare ale celor mai mulți elevi incluși în grupul-țintă din cele 5 școli s-au îmbunătățit considerabil (60%). Există însă și situații în care rezultatele lor școlare au rămas constante, dar și cazuri în care au regresat (Figura 1).

Disciplinele școlare incluse în programul de Terapii cognitive A și B la care mediile școlare ale elevilor s-au menținut constante sunt cele la care se susțin examene naționale la finalul clasei a VIII-a – Limba română și Matematică. Se pare că atât profesorii, cât și elevii conștientizează importanța acestor două materii și le tratează cu multă seriozitate, fără a fi dispuși să facă compromisuri, atunci când nu este necesar. Pe de altă parte, la materiile școlare considerate mai ușoare – Limba engleză și Istorie – permisivitatea și indulgența cadrelor didactice pare mai mare, fapt ce explică creșterea performanțelor școlare ale elevilor. Se mai poate aduce aici ca argument și conținutul informațional mai lejer al acestor discipline, fapt ce ar favoriza posibilitatea de însușire a acestora de către unii elevi având capacități psihointelectuale mai reduse.

În urma analizei comparative a situației școlare privitoare la absențele elevilor, s-a constatat că un număr total de 60 de persoane din cei 100 participanți la program (reprezentând un procent de 60%) și-au redus semnificativ (sub 20) numărul de absențe consemnate în catalog (Figura 2).

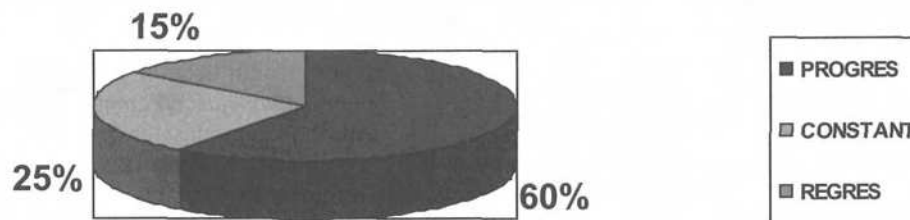

Figura 1. Ponderea elevilor care și-au îmbunătățit rezultatele școlare la finalul proiectului

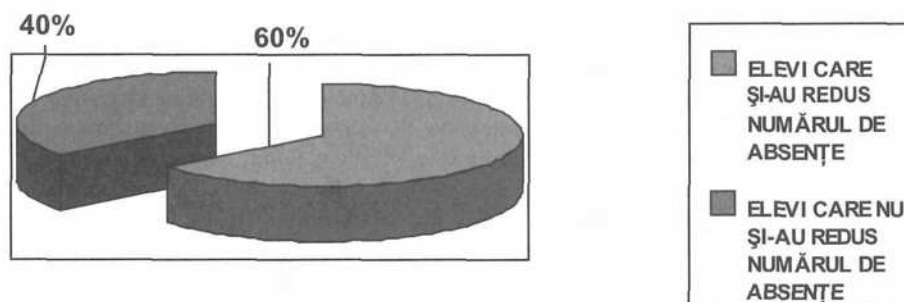

Figura 2. Ponderea elevilor care și-au redus semnificativ numărul absențelor școlare la finalul proiectului

Profilul psihopedagogic al elevului cu risc ridicat de abandon școlar îl prezintă ca fiind o persoană instabilă emoțional, cu dificultăți de relaționare și cu numeroase carențe educaționale [5]. Se impune așadar completarea intervenției psihopedagogice cu una care să vizeze și aspectele ce țin de formarea personalității acestor elevi.

Recomandări și concluzii:

Complexitatea și multitudinea cauzelor care determină riscul abandonului școlar fac ca atât predicția, cât și intervenția pentru limitarea fenomenului să fie dificil de formulat cu exactitate [6]. Totuși, o serie de recomandări cu caracter de generalitate pot fi menționate, ulterior fiind

necesară particularizarea acestora în funcție de specificul fiecărui caz:

- ◇ atragerea elevilor în luarea unor decizii care îi afectează în mod direct;
- ◇ sprijinirea dezvoltării unui parteneriat real profesor - elev;
- ◇ optimizarea parteneriatului școală – familie - comunitate;
- ◇ asigurarea unor servicii educaționale de calitate;
- ◇ implicarea elevilor în activități cu caracter extra-curricular;
- ◇ promovarea unei educații incluzive; sprijinirea elevilor cu rezultate modeste la învățatură;
- ◇ utilizarea resurselor școlii pentru atragerea elevilor prin activități de timp liber.

Având în vedere cele expuse, putem concluziona că, la finalul proiectului, programul de Terapii cognitive A și B poate fi considerat ca o reușită. În educație însă, rezultatele pot fi uneori înșelătoare, iar optimizarea performanțelor academice ale elevilor poate fi doar o aparență. Acesta este motivul pentru care considerăm absolut obligatoriu continuarea programului educațional menționat și după finalizarea proiectului, urmărind consolidarea progreselor obținute și contribuind astfel la prevenirea și corectarea

abandonului școlar în cele 5 unități de învățământ incluse în proiect.

Referințe bibliografice:

- [1] Blândul V. (2012) – *Psihopedagogia comportamentului deviant*, Editura Aramis, București;
- [2] Blândul V., Roșu Elisaveta, Iacob Adelina, Blândul Florentina (2010) - „*Școala, Șansa mea! – Ghid de consiliere pentru profesori*”, Editura Universității din Oradea;
- [3] Chen R. (2008) - *Financial Aid and Student Dropout in Higher Education: A Heterogeneous Research Approach*, in “Higher Education: Handbook of Theory and Research”, Volume 23, Springer Netherlands;
- [4] Neamțu Cristina (2003) – *Devianța școlară*, Editura Polirom, Iași;
- [5] Nicola I. (2000) – *Manual of General Pedagogy*, Aramis Publishing House, Bucharest;
- [6] Sanders M., Epstein J. (2005) - *School-Family-Community Partnerships and Educational Change: International Perspectives*, in “Extending Educational Change”, Springer Netherlands.